

DONNA
LEON
HYVÄN NIMISSÄ

Suomentaneet Kaijamari Sivill ja Markku Päckilä

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Englanninkielinen alkuteos *Give Unto Others*

Sitaatin Artemidoros Daldislaisen *Suuresta unikirjasta* sivulla 327
suomentanut Kaarle Hirvonen.

Copyright © 2022 by Donna Leon and Diogenes Verlag AG, Zurich

All rights reserved

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-46116-6

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2024

Heike Bischoff-Ferrarile

Siunattuja ovat he, jotka auttavat köyhiä ja tarvitsevia:
Herra on heidän turvanaan huolen päivinä.
Herra varjelee ja lohduttaa heitä.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL:
Foundling Hospital Anthem
HWV 268

1

Brunetti oli heittänyt *Il Gazzettinon* paperikoriin ennen lähtöään Questurasta, mutta yhden pääkirjoituksen aihe tuotti hänelle päänvaivaa vielä kotonakin. Kun hän asettui sohvalle seuranaan *Im Verrem*, Ciceron syytöspuhe korruptoitunutta maaherra Verrestä vastaan, ajatukset harhautuivat tuon tuosta vuolaaseen rahavirtaan, jonka oli päästänyt valloilleen maata viime aikoihin asti kurittanut pandemia.

Edes yli 125 000 ihmisen kuolema ei ollut tehnyt loppua ahneudesta – ei niin, että Brunetti olisi hetkeäkään uskonut niin käyvän – eikä heikentänyt järjestäytyneen rikollisuuden kykyä työntää kärsäänsä kaukaloon, jota käytännössä kukaan ei vah-
tinut. Rahaa oli satanut ja yritykset olivat anoneet sankoin jou-
koin tukia viranomaisilta, joiden tehtäväksi oli langennut ja-
kaa säikähtäneen Euroopan unionin avokätistä apua. Muuta-
mat nimet, joihin lukeutui niin varojen jakamisesta vastaavia
viranomaisia kuin tukia saaneiden yritysten johtajia, olivat saa-
neet Brunettin kavahtamaan. Nimet tulisivat ajan mittaan epäi-
lemättä entistä tutummiksi sekä hänelle että poliisikollegoille
Guardia di Finanzassa.

Lukemattomia yrityksiä oli pelastettu, lukemattomia lainoja myönnetty, ja Brunetti tiesi, että näin saatiin aikaan paljon hy-
vää ja monet tuohon tuomitut pelastuivat. Toisaalta oli syytä

epäillä, että iso osa rahoista katoaisi matkan varrella, puhumatkaan siitä, että paraikaa perustettiin pikavauhtia lukuisia yrityksiä, joiden ainoa tarkoitus oli mennä nurin ja tulla pelastetuksi tukirahoilla.

Brunetti ei ollut taloustieteen asiantuntija, mutta hän seurasi valppaasti uusia tapoja huijata ja varastaa. Hän oli varma, että viруksen aiheuttama taloudellinen tuho lisäisi petoksia ja varkauksia. Hän tuns taskuvarkaiden ja ryöstäjien kikat: ensin järjestettiin hämmäntävä tilanne, joka säikäytti uhrin ja sai hänen tarkkaavaisuutensa herpaantumaan, ja heikkouden hetkellä uhriin iskettiin ja häneltä otettiin mitä haluttiin. Tällä kertaa hämäys oli luonnon järjestämä, mutta työteliäät rikolliset olivat keksineet nopeasti keinot hyötyä uhriensa järkytyksestä ja hämmennyksestä.

Il Gazzettinon mukaan liiketilat vaihtoivat tätä nykyä omistajaa tiuhaan tahtiin. Kovia kokeneen liiketoiminnan oloissa sitä saattoi pitää rohkaisevana merkinä tai jopa todisteena paikallisen talouden toipumisesta, ellei valtakunnallinen lehdistö olisi uutisoinut mafiaorganisaatioiden tuoreista likviditeettiongelmista: mafialle tuotti vaikeuksia keksiä, mitä tehdä kassaan virtaavalle rahalle, joka piti pestä ja siirtää takaisin pankkijärjestelmään. Miksei siis ostaa arvokasta liiketilaa Venetsiassa? Kaikki palaisi aikanaan entiselleen, turistit tulisivat takaisin ja jopa risteilyalukset pulpahtaisivat taas pintaan – niin huono kielikuva kuin se olikin, jos piti risteilijöitä kelluvina ruumisarkkuina niin kuin Brunetti.

Brunetti karisti ajatuksen mielestään ja vakuutteli itselleen, että synkät olettamukset olivat ennenaikaisia. Aina oli mahdollista, että yleismaailmallinen kuoleman kohtaaminen muuttaisi ihmisten maailmankuvaa tai ainakin asioiden tärkeysjärjestystä.

Eteisestä kuuluva ääni katkaisi Brunettin mietteet lopullisesti. Hän kohotti katseensa ja näki vilaukselta Chiaran katoavan huoneeseensa ja sosiaalisen median sisäänlämpiävään maailmaan. Brunettin mielen täytti rakkaus lapsiin ja pelko heidän puolestaan ja heti perään toivo, että lasten tulevaisuudesta tulisi hyvä, vaikka he joutuivatkin elämään niin monin tavoin rikkäisessä maailmassa.

Kyllästyneenä mielialaansa hän lähti Paolan työhuoneeseen ja meni suoraan sisään, koska ovi oli auki. Paola istui tietokoneen ääressä keskittyneenä näyttöön, silmälasit puolivälissä nenänvartta. Kohottamatta katsettaan hän sanoi: ”Hyvä, että olet kotona.”

”Kuinka niin?” Brunetti kysyi ja meni suukottamaan Paolan päälakea. Hän ei katsonut mitä Paola kirjoitti.

Paola naputti vielä muutaman sanan, otti silmälasit päästä ja katsoi miestänsä. Brunetti pani merkille, että kesti hetken ennen kuin Paolan katse tarkentui uudelle etäisyydelle.

”Olet tarpeeksi vahva pitelemään minua, jos yritän kiivetä terrassin kaiteen yli ja hypätä”, Paola sanoi samaan rauhalliseen sävyyn, jolla kadulla neuvotaan kysyvälle tietä.

Brunetti istahti sohvalle, potkaisi kengät jalastaan ja nosti jalat pöydälle. Paolan työpöydällä ei ollut paperipinoja eikä kirjoja, vain tyhjä kahvikuppi ja asetti.

”Jos kyse on yliopistoasioista, voin käydä hakemassa asean makuuhuoneesta.”

”Ai minuako varten?”

”Ei tietenkään”, Brunetti sanoi. ”Vaan sitä, josta kirjoitat.” Ennen kuin Paola ehti avata suutaan, hän yritti ottaa huomioon kaikki mahdollisuudet ja jatkoi: ”Tai sitä, jolle kirjoitat.”

”Jälkimmäinen meni oikein”, Paola sanoi.

”Kuka se on?”

”Severin, se idiootti.”

Ensin nimi ei sanonut Brunettille mitään, mutta kohta mieleen palasivat illalliset, joille Paola oli pakottanut hänet mukaan-
sa viitisen kuukautta sitten. He olivat istuneet samassa pöydässä
Paolan englantilaisen kirjallisuuden laitoksen kollegan Claudio
Severinin ja hänen varsin mukavan vaimonsa kanssa. Vaimon
nimeä Brunetti ei muistanut.

”Hänen vaimonsahan ei ole töissä yliopistossa?” Brunetti kysyi, koska sen verran hän naisesta muisti.

”Ei niin. Hän on asianajaja.”

”Mukava kuulla ihmisestä, joka on oikeissa töissä”, Brunetti lohkaisi ja hymyili leveästi toivoen, että hänen vaimonsa nau-
raisi.

Paola ei nauranut, ei edes hymyillyt. Asia oli ilmeisen vakava.

Brunetti oli jo kysymäisillään, miten Severin oli saanut Paolan menettämään malttinsa, mutta päätti olla aloittamatta keskustelua sillä tavalla. Sen sijaan hän kysyi neutraalisti: ”Mitä sinä kirjoitat?”

”Että en yhdy hänen arvioonsa eräästä tohtoriopiskelijasta.”

”Joka on?”

”Anna Maria Orlando. Kotoisin Barista, jos oikein muistan. Nätti. Hyvä kirjoittaja.” Brunettin mielen juolahti, mahtoiko Paola suhtautua ennakkoluuloisesti naiseen, joka on kotoisin etelästä ja julkeaa olla älykäs?

”Mutta?” hän kysyi.

”Hän on pannut Severinin pään pyörälle. Hän osallistuu kaikille Severinin kurssseille ja tekee väitöskirjaa Severinin ohjauksessa. Nyt Severin aikoo suositella tyttöä tutkimusapulaiseksi yliopistolle.”

”Pitäisikö minun ponkaista tässä kohtaa pystyyn ja peittää suuni kaksin käsin, koska en ole eläessäni kuullut moista?” Brunetti kysyi. Sitten hän tuli ajatelleeksi, miten perinpohjaisesti oli nähnyt vanhojen miesten sotkevan elämänsä nuorten naisten vuoksi, eikä halunnut jatkaa vitsailuaan, joten hän vaihtoi tyyliä ja kysyi: ”Mitä sähköpostissasi lukee?”

”Kirjoitan epävirallisesti, eli en tutkimusapulaisten paikkoja jakavan komitean jäsenenä, ja sanon, että signorina Orlando ei todennäköisesti täytä laitoksen asettamia vaatimuksia.”

”Mitä ne ovat?” Brunetti kysyi ja heilutteli varpaitaan kiinnostuksen merkiksi.

”Erinomaiset opintosuoritukset”, Paola sanoi kohottaen peukalonsa. Sitten hän nosti etusormensa ja jatkoi: ”Hakijan aiempien opettajien hyväksyntä ja tuki.” Hän kohotti vielä keskisormen kolmannen vaatimuksen merkiksi. ”Ja vähintään kaksi artikkelia arvostetussa tieteellisessä julkaisussa hakijan erikoistumisalalta.”

”Mikä hänen alansa on?”

Tovin emmittyyään Paola vastasi: ”Hopeahaarukkaromaanit.”

Brunettin keskittyminen varpaiden heilutteluun herpaantui, ja hän kysyi: ”Siis mitkä?”

”Hopeahaarukkaromaanit”, Paola sanoi ja lisäsi: ”Muistaakseni olen puhunut niistä sinulle.”

Brunetti katsoi häntä tyhjä ilme kasvoillaan ja tunnusti: ”En muista.” Pidettyään tauon, jonka hän – turhaan – toivoi Paolan täyttävän, hän kysyi: ”Mitä ne ovat?”

”Englantilaisia 1800-luvun romaaneja, joissa on loputtomasti kuvauksia sekä oikeasta että väärästä käytöksestä sosiaalisissa tilanteissa.” Kun Brunetti ei vastannut, Paola lisäsi: ”Ne olivat aikanaan todella suosittuja.”

”Oletko lukenut niitäkin?” Brunetti kysyi, koska ei voinut ikinä muistaa, mitä kaikkea Paola oli puuhannut opiskeluvuosinaan Oxfordissa.

”Yhden.”

”Muistatko sen nimeä?” Brunetti kysyi. Paola muisti kaiken.

Paola sulki silmänsä ja kaiveli muistiaan. Silmät avautuivat ja hän sanoi: ”*Contarini Fleming*.”

Brunetti istui hiljaa ja keräsi voimia sanoa: ”Kerro lisää.”

”Tarina on melko mutkikas”, Paola vastasi. ”Päähenkilön äiti kuolee synnytykseen, poika kasvaa Skandinaviassa ja rakastuu naimisissa olevaan naiseen, joka torjuu hänet. Epätoivoissaan poika matkustaa Venetsiaan, missä hän rakastuu serkkuunsa. Serkku ei torju häntä, mutta kuolee lopulta synnytykseen.” Paola keskeytti ja katseli kaukaisuuteen. Brunetti kutsui sitä Paolan ”hautomisilmmeeksi”, joka kertoi hänen kehittelevän uutta teoriaa.

Paola jatkoi esittämällä ikään kuin retorisen kysymyksen oppitunnilla käytävän keskustelun aluksi: ”Eikö ole mielenkiintoista, että viktoriaanisissa romaaneissa naiset kuolevat niin usein joko synnytykseen tai tuberkuloosiin?”

Välttyäkseen vastaamasta Brunetti tokaisi: ”Oliko kirja suosittu?”

”Oli. Tavattoman suosittu.”

”Entä kirjoittaja? Miten hänelle kävi?” Brunetti kysyi varmana kirjailijan kauheasta lopusta, koska tämä oli sekä lukenut että kirjoittanut sellaista tekstiä.

”Hänestä tuli Englannin pääministeri”, Paola vastasi.

Seurasi huomattavan pitkä hiljaisuus, joka päättyi Brunettin kysymykseen: ”Jos saan palata alkuperäiseen aiheeseen, niin minkä ikäinen signorina Orlando on?” Severinin hän arveli lähestyvän kuuttakymmentä.

”Luulisin, että kaksikymmentäyksi tai -kaksi.”

”Voi sentään, voi sentään”, Brunetti sanoi. ”Vaaran merkkejä ilmassa.”

Hän yritti miellyttää Paolaa käyttämällä tämän suosimia englantilaisia fraaseja ja lisäsi: ”*Tears before bedtime*. Joku vielä itkee itsensä uneen.”

”Minusta tuntuu, että ennen unta tapahtuu jotain ihan muuta”, Paola vastasi ja kumartui tietokoneensa ääreen.

Brunetti ei säikähtänyt vaimonsa sarkasmia, vaan palasi alkuperäiseen aiheeseen ja kysyi: ”Mitä sinä siis kirjoitit?”

”Lähetän Severinille kopion tytön opintosuoritusrekisteristä ja opettajien arvioista.”

”Saako niin tehdä?”

Paola kohotti katseensa häkeltyneenä. ”Totta kai. Ne ovat virallisia kirjauksia, joita opiskelijoista tehdään vuodesta toiseen.”

”Kirjoittavatko opettajat avoimesti, mitä mieltä ovat opiskelijoista?” Brunetti kysyi ja tajusi yhtäkkiä, miten kaunis akateemisen vapauden ajatus olikaan. Voi, jospa...

”Eivät tietenkään”, Paola vastasi, lopetti kirjoittamisen kuin seinään ja nosti kätensä näppäimistöltä. ”Tai siis, niitä kirjoitetaan koodikielellä, mutta kaikki ymmärtävät sitä.”

”Aivan”, Brunetti huokasi tyytyväisenä kuullessaan, että yliopistoväki arvioi kollegoitaan samalla tavalla kuin poliisitkin: joka sana oli kirjoitettava varoen kielteisten näkemysten ja kritiikin mahdollisia seurauksia. ”Erittäin innokas” tarkoitti ”hohsuva”, ”ihailtavan vakava” tarkoitti ”pitkäpiimäistä”, ”kiinnostunut työtoverien mielipiteistä” tarkoitti ”ei osaa tehdä päätöksiä”, ja ”osoittaa vahvaa intuitiivista ymmärrystä” tarkoitti ”ei näytä tuntevan rikoslakia”.

Brunetti hymyili ja nyökytteli tyytyväisenä päästyään eroon harhakäsityksestä, että jossain oli työyhteisö, jonka jäsenet arvioivat toistensa suoriutumista kiihkotta ja rehellisesti.

Hän lakkasi heiluttelemasta varpaitaan ja sanoi: ”En ymmärrä, miksi vaivaudut kirjoittamaan Severinille.”

”Kuule Guido, kuten olen kertonut sinulle aiemmin, hän auttoi minua urani alussa.” Paola kääntyi vilkaisemaan miestänsä, mutta käänsi katseensa takaisin näyttöön melkein kuin olisi hävennyt sanojaan.

Brunetti muisti ja nyökkäsi. Oli vaikea sanoa, oliko Paolan loputon kiitollisuus kaikille häntä joskus auttaneille hyve vai heikkous. Hän ei tosin muistanut, miksi olisi pitänyt sitä heikkoutena.

”Eli mitä sanot hänelle?”

Katse naulittuna näyttöön Paola vastasi: ”Että kannattaisi vielä vilkaista vaatimuksia, jotka luetellaan netti-ilmoituksessa tutkimusapulaisen paikasta, ja miettiä, täyttääkö signorina Orlando tosiaan ne kaikki.”

”Kuulostaa melko hillityltä”, Brunetti sanoi.

”Niin se onkin”, Paola myönsi ja lisäsi: ”Korostan erityisesti kahden artikkelin julkaisemista arvostetuissa julkaisuissa.”

Urheana ja mutta myös uteliaana miehenä Brunetti jatkoi: ”Mitkä julkaisut ovat arvostettuja?”

Paola sulki silmänsä ja tutkaili muistiaan, avasi silmät ja sanoi: ”Esimerkiksi *Viktoriaaninen kirjallisuus ja kulttuuri* tai *Viktoriaanisen kulttuurin tutkimus*.” Nähdessään, että hänen miehensä ei kummastellut nimiä, hän lisäsi: ”Ja monet muut.”

”Kuulostavat lehdiltä, joita oudot, kalvakat ihmiset kauppaavat kadulla.”

”Me olemme Venetsiassa”, Paola sanoi ja käänsi taas huomionsa tietokoneen näyttöön.

Brunetti alistui tappioonsa, nousi ja meni keittiöön etsimään naposteltavaa, jonka voimin jaksaisi odottaa päivällistä.

2

Matkalla Questuraan Brunetti havahtui auringon paahteeseen kasvoillaan ylittäessään Rialton siltaa. Hän seisahtui sillan korkeimmalle kohdalle katselemaan rakennusten julkisivuja, joiden rivi jatkui vasemmalla kohti yliopistoa kadoten etäisyyteen.

Sillan jälkeen hän päätti jatkaa jalan perille asti, kääntyi vasemmalle ja jatkoi pysähtymättä Didovichille. Hän poikkesi sisään, joi kupillisen kahvia ja luki otsikoita vieressä seisovan miehen sanomalehdestä. Hän jatkoi matkaa Miracolin ohi ja suoraan eteenpäin kohti SS. Giovanni e Paoloa, jonka luona hän antautui Basilican ja Ospedalen tyrmäävän uljaille julkisivuille. Hän viipyi hetken *campolla* toivoen voivansa nähdä sen niin kuin oli nähnyt sen aikaa sitten ensi kerralla. Sitten hän muisti, että oli ollut silloin ehkä kolmivuotias ja tuskin edes nähnyt muuta kuin Ospedalen leijonat ja Colleonin hevosen.

Kauneutta ei ollut ollut mahdollista pysähtyä ihastelemaan vielä vähän aikaa sitten, kun Brunetti ja kaikki muutkin, jotka joutuivat käymään työpaikallaan päivittäin, kulkivat työmatkat mahdollisimman varovasti, valitsivat suorimman reitin, välttelivät vaporettoa aina kun voivat uhmaten niin sadetta kuin koleuttakin, väistelivät vastaan tulijoita ja mulkoilivat niitä, jotka eivät käyttäneet kasvomaskia. Nyt kun tilanne oli rauhoittunut, Brunetti saattoi palata vanhaan edes hetkeksi

ja tehdä jotain omaksi ilokseen eikä peloissaan. Koko elämän mitassa se oli pikkujuttu, mutta Brunettin silmissä arvokasta yhtä kaikki.

Pendolini, joka seisoj vartiassa Questuran ovella, käytti maskia edelleen. Monet Questurassa työskentelevät olivat käyttänyössä luopuneet maskista, mutta Pendolini ei. Brunetti ei osannut sanoa, luulivatko muut olevansa haavoittumattomia, koska olivat poliiseja, vai olivatko he arvioineet riskejä jollain muulla tavalla päättäessään luopua maskin käytöstä. Hän oli jutellut Ospedale Civilessä työskentelevän veljensä Sergion kanssa, joka oli sanonut käyttävänsä maskia töissä mutta ei muuten, ja että kahden rokotuksen jälkeen Brunettikaan ei oikeastaan tarvinnut maskia enää, paitsi jos joutui olemaan suljetussa huoneessa jonkun riskiryhmäläisen kanssa.

”Eräs nainen tuli tapaamaan teitä, commissario. Hän on odottanut jo tovin”, Pendolini sanoi maskinsa takaa. Hän osoitti suuren eteisaulan toiselle puolelle, missä Brunetti näki odotteleluun varatulla pitkällä penkillä istuvan naisen vasemman puolen. Toinen puoli jäi näkymättömiin, sillä edessä seisoj mies, joka ilmeisesti keskusteli naisen kanssa. Heidän takanaan seinällä riippui Trevin suihkulähdettä esittävä valokuva, jonka riipustuspaikkaa Brunetti ei ollut koskaan ymmärtänyt.

”Kuka hän on?”

”Hän ei kertonut nimeään, mutta sanoi tuntevansa teidät.”

”Kuka hänen kanssaan on?” Brunetti kysyi.

”Näyttää ylietsivä Scarpalta”, konstaapeli sanoi. ”Hän tuli varmaan alakertaan sen jälkeen, kun pyysin naista odottamaan.”

Kun naisen edessä seisova mies huomasi naisen vilkaisevan oven suuntaan, hän otti askelen oikealle ja kääntyi, jolloin Brunetti näki, että hän tosiaan oli ylietsivä Scarpa, Brunettin

esimiehen apulaispoliisipäällikkö Giuseppe Pattan oikea käsi – olkoonkin, että jotkut sanoivat häntä Pattan kätyriksi.

Nähdessään Brunettin ylietsivä hymyili ja painoi päänsä, sanoi naiselle jotain, käänsi tälle hitaasti selkensä ja lähti kohti portaikkoa. Vaikka nainen näkyi vihdoinkin kokonaan, Brunetti seurasi kiinteästi Scarpaa tämän kadotessa portaita pitkin näkymättömiin ensimmäiselle tasanteelle.

Kun Brunetti lopulta katsoi naista, jonka kasvot olivat osittain maskin peitossa, häntä oli mahdotonta tunnistaa matkan päästä. Hän oli hoikka, lyhyet hiukset oli leikattu niin, että ne eivät olleet lainkaan poikamaiset, ja niissä oli niin tiheästi vaaleita raitoja, että ne eivät näyttäneet harmaantuneilta.

Myös nainen oli katsellut portaita kapuavaa Scarpaa. Vasta Scarpan mentyä nainen katsoi sisäänkäynnin suuntaan ja huomasi Brunettin. Hän kohotti vasenta kättään ja vilkutti ohimennen liikuttaen kättään puolelta toiselle kuin metronomin viisaria. Vilkutus viritti Brunettin muistissa jonkin alkukantaisen soinnun – joka ei varsinaisesti ilahduttanut häntä – ja paljasti naisen Elisabetta Foscariniksi. Elisabettan perhe oli asunut tilavassa asunnossa Brunettien yläkerrassa vuosikymmeniä sitten siihen aikaan, kun Brunettit olivat asuneet Castellossa. Brunettin isä oli saanut armeijakaverinsa avulla pienen asunnon talon kivijalasta jonkinlaista talonmiehen tointa vastaan. Isä siivosi portaikot, vei roskat kadulle, teki pikku korjauksia asukkaiden luona ja toimitti joskus asioita heidän puolestaan. Castellossa mikään ei pysynyt salassa, joten oli yleisesti tiedossa, että Brunettin perhe oli köyhä, että perheen isä oli omituinen eikä perhe maksanut vuokraa.

Brunetti kääntyi ja pyysi Pendolinilta kasvomaskia. Yllättynyt konstaapeli meni toimistoonsa ja ojensi palatessaan

komisariolle maskin. Brunetti kiitti häntä, pujotti kuminauhat korvien taakse ja lähti kohti Elisabettaa.

Brunetti oli ollut alakoulussa, kun perhe oli muuttanut Castelloon. Elisabetta puolestaan oli ainoa lapsi, viisi tai kuusi vuotta Brunettia vanhempi, ja hän kävi Morosinia, jota pidettiin jo silloin kaupungin parhaana kouluna.

Brunettit asuivat Castellossa tuskin vuottakaan, sillä ystävän hyvän tahdon varassa eläminen kävi isän kunnialle, ja perhe muutti Santa Martan lähelle vielä pienempään ja synkempään katutason asuntoon. Siellä Brunettilla ja hänen veljellään Sergiolla oli yhteinen huone, ja isän käytös muuttui niin kummalliseksi, että hän joutui sotilassairaalaan, jossa häntä, veteraania, pidettiin niin kauan, että hän lakkasi puhumasta melkein kokonaan eikä siten päästellyt suustaan niin paljon kummallisuuksia. Brunetti muisti, että sairaalasta päästyään isä osoitti pojilleen ja vaimolleen enemmän kiintymystä kuin ennen ja ilmaisi tunteitaan elein ja halauksin, jotka olivat hänelle helpompia – ja joita perheenjäsenten oli helpompi tulkita – kuin sanat.

Brunetti katsoi, kun Elisabetta nousi kevyesti seisomaan ja lähti liikkeelle. Hän käveli tikkusuorana ja pitkin askelin, aivan kuin silloin ennen. Hän näytti hyvinvoivalta, ja vuodet olivat olleet hänelle lempeitä. He seisautuivat yhtä aikaa ja jäivät suunnilleen metrin päähän toisistaan. Hymy kohosi Elisabettan silmiin asti. ”Voi, Guido, mukava nähdä sinua”, hän sanoi italiaksi, ei venezianoksi. Brunetti muisti, ettei Elisabettan perhe ollut koskaan käyttänyt rahvaan puheenpartta.

”Näytät hyvinvoivalta”, Elisabetta jatkoi. ”Siitä on...” hän piti tauon ja sulki silmänsä, ”...ikuisuus, kun sinä muutit perheesi kanssa pois Castellosta. Vaikka olemmehan me törmänneet

toisinaan kadulla.” Hymy ylsi edelleen silmiin asti, kun hän lisäsi: ”Kovin venetsialaista, eikö vain?”

Brunetti hymyili ja nyökkäsi muistaen ne monet kerrat, kun he olivat tervehtineet toisiaan vuosien varrella. Brunetti oli nähnyt myös muutaman Elisabettan rinnalla kulkeneen ja aikanaan vaihtuneen miehen, joista yksi oli lopulta vakiinnuttanut paikkansa. Pariskunta oli saanut vauvan, joka oli varttunut pikkutytöksi ja aikanaan teini-ikäiseksi.

Brunetti oli nähnyt Elisabettan hiusten vaihtavan väriä ja tyyliä monta kertaa, ja hiustyylin vaihduttua lyhyeksi Brunetti oli pannut merkille, että Elisabettan seurassa liikkuvan miehen hiuksissa näkyi yhä enemmän valkoista, vaikka omille hiuksilleen Elisabetta ei ilmeisesti sallinut samaa. Toisinaan Elisabetta ja Brunetti pysähtyivät muistelemaan vanhoja, mutta vain hyviä aikoja. Kerran valkotukkainen mies oli ollut mukana, kun Elisabetta ja Brunetti poikkesivat kahville. Kävi ilmi, että mies oli Bruno del Balzo, menestynyt liikemies, jonka tunsivat Venetsiassa kaikki. Hän omisti koneenosia, vaatteita ja kenkiä valmistavia tehtaita ulkomailla, supermarketteja Margherassa ja Mestressä ja lisäksi Campo Santo Stefanon lähellä laajan valikoiman ruokamyymälän, joka palveli erityisesti ulkomaalaisia ja nopeasti yleistyneitä kasvissyöjiä ja vegaaneja.

Brunetti ei ollut törmännyt heihin San Marcon lähettyvillä enää aikapäiviin – hyvinkin kymmeneen vuoteen – minkä vuoksi hän oli olettanut heidän muuttaneen pois. Mutta kolme tai neljä vuotta sitten Campo SS. Giovanni e Paololla, kun Brunetti oli ollut lähdössä Rosa Salvasta, hän oli vilkaissut vasemmalle ja tunnistanut valkotukkaisen miehen, joka oli avannut rivin viimeisen *palazzon* oven.

”No niin, no niin”, Elisabetta sanoi haksahdamatta hupsuihin eleisiin, joihin aikuiset olivat alkaneet turvautua kättelyn ja poskisuudelman asemesta. Brunetti tiesi, ettei muistiin ollut luottamista, mutta mietti silti, ettei oikeastaan ilahtunut Elisabettan tapaamisesta, eikä se johtunut siitä, että Elisabetta liittyi hänen elämänsä ankeimpaan vaiheeseen – ja toi sen mieleen joka kerta – vaan siitä, että hän muisti, kuinka Elisabetta oli kerran rapukäytävään mennessään selvästi nähnyt, että Brunettin äiti oli tulossa, mutta ei jäänyt pitelemään ovea auki. Elisabetta oli ollut silloin nuori nainen, kunnioitetun suvun jäsen, jolla oli paljon ystäviä ja jonka perhettä pidettiin rikkaana, mutta arkinen epäkohteliaisuus oli tyrmistyttänyt nuorta Brunettia ja vähentänyt hänen ihailuaan Elisabettaa kohtaan.

Ennen kuin Brunetti ehti sanoa, että oli mukava nähdä taas Elisabettaa, tämä vilkaisi suuressa aulassa ympärilleen niin kuin se olisi Brunettin oma ja sanoi: ”Me äidin kanssa seurasimme sinun uraasi.” Hän oli edelleen yhtä pitkä kuin Brunetti ja katsoi häntä luontevasti suoraan silmiin. Kasvoissa erottui muutama ryppy ja jokunen iän tummentama läiskä, mutta ne olivat silti tavattoman kauniit. ”Äiti oli jostain syystä hyvin ylpeä sinun menestyksestäsi”, Elisabetta kertoi. ”Hän piti sinusta paljon.”

”Ihanko totta?” Brunetti kysyi mielissään siitä, että Elisabetan äiti oli muistanut hänet.

Heidän seuratessaan pitkästä aikaa tapaavien vanhojen tuttavien lähes rituaalinomaista käytöskaavaa Brunetti mietti mielessään Elisabettan vierailun syytä. Hän ei varmastikaan ollut poikennut juttelemaan menneistä eikä muistelemaan, miten erilaista Castellossa oli ollut silloin ennen.

Elisabetta katsoi ympärilleen ja kysyi: ”Kuule Guido, sopiiko, että mennään jonnekin juttelemaan rauhassa?”

Brunetti nyökkäsi tietoisena siitä, että Elisabetta oli kutsunut häntä jo kahdesti etunimeltä, mikä viittasi siihen, että halusipa hän mitä tahansa, asia oli tärkeä. Brunetti oli kiinnostunut kuulemaan, mistä oli kyse.

Brunetti viittasi samoihin portaisiin, joihin ylietsivä oli kadonnut. ”Toimistoni on yläkerrassa. Jos kahden kerroksen kiipeäminen ei ole liikaa.”

”Herranjestas, eihän se ole matka eikä mikään”, Elisabetta sanoi. ”Me asumme neljännessä kerroksessa. Ja ihan ilman hissiä.”

Brunetti ajatteli rakennusta, johon oli nähnyt Elisabettan miehen menevän, ja kuvitteli sen ikkunoista aukeavia näkymiä. Neljännestä kerroksesta näki varmaan vuorille asti. Hän nyökkäsi ja kysyi: ”Mennäänkö siis yläkertaan?”

Hän ei tarjonnut Elisabetalle käsivarttaan, koska muisti, että monet eivät enää pitäneet kosketuksesta. Ystäviä ei enää suukoteltu eikä halailtu kadulla eikä varsinkaan hipaistu tuntemattoman hihaa, kun hänelle kerrottiin, että hän oli pudottanut jotain tai oli menossa sisään väärästä ovesta. Kylmäkiskoinen muodollisuus oli ottanut vallan ilman varoittavaa ukkosenjyrähdystä, ja Brunetti tajusi kaipaavansa kovasti entisaikojen pehmeän huomaavaista inhimillisyyttä.

Heidän noustessaan portaita Elisabetta kyseli aidosti kiinnostuneen kuuloisena Brunettin perheen, vaimon ja lasten kuulumisia. Brunetti kertoi, että vaimo opetti edelleen yliopistossa, poika opiskeli ja tytär aikoi pyrkiä yliopistoon kahden vuoden päästä. Hän hidasti tarkoituksella askeliaan ja kyseli puolestaan Elisabettan pikkutytöstä, jonka kasvamista hän oli seurannut, mutta vältti mainitsemasta aviomiestä.

Elisabetta seisahtui porrastasanteelle, ja sanoi: ”Hän ei ole enää mikään pikkutyttö. Yli kolmekymmentä jo.” Brunetti

huomasi, että Elisabetta tiivisti kuulumisensa yhtä lyhyeen kuin hänkin.

Portaiden huipulla Brunetti seisahtui hetkeksi, jotta Elisabetta saisi hengityksensä tasaantumaan, mutta tajusi pian, ettei huomaavaisuus ollut tarpeen. Yhtäkkiä heidän takaansa kuului askelia, ja Brunetti näki portaissa Claudia Griffonin. Huomautessaan, että Brunettilla oli seuraa, Griffoni hymyili ja heilautti kättään, mutta jatkoi matkaa ylös.

”Claudia”, Brunetti kutsui ystävänsä.

Claudia pysähtyi, kääntyi ja palasi heidän luokseen.

”Haluaisin esitellä sinut vanhalle ystävälleni.” Brunetti otti pienen askelen taaksepäin ja sanoi: ”Elisabetta Foscarini.”

Griffoni hymyili ja ojensi kätensä. Se tuntui yllättävän Elisabettan, joka hymyili ja pudisti päätään, jolloin Griffoni sanoi: ”Ai, anteeksi. Pahoittelen. Se unohtuu niin helposti.”

Tarjoamatta kättään Elisabetta sanoi: ”*Piacere.*”

”Ilo on minun puolellani, signora.”

Luotsatakseen kaikki kolme ohi kiusallisesta hetkestä Brunetti sanoi Griffonille: ”Me asuimme teini-ikäisinä samassa talossa.”

Griffoni katsoi Elisabettaa niin kuin olisi halunnut hänet mukaan juoneen ja sanoi: ”En olisi uskonut, että herra commissario on ollut joskus teini.”

Elisabetta tyrskähti epähienosti, ja soi sitten itselleen luvan nauraa ääneen. Hän virnisti Brunetille ja kääntyi Griffoniin päin.

Ennen kuin Brunetti ehti sanoa mitään, Griffoni nyökkäsi hänelle ja Elisabetalle ja jatkoi kohti toimistoaan.

Omassa toimistossaan Brunetti avasi ikkunan päästääkseen huoneeseen raitista ilmaa. Kun hän astui pois ikkunan äärestä,

hän oli vähällä törmätä Elisabettaan ja perääntyä sitten kiireesti sanoen: ”Anteeksi.” Hän kysyi, voisiko ottaa Elisabettan takin, ja tämä riisui sen ja ojensi sen hänelle. Brunetti oli jo ihaillut takin leikkausta ja sai nyt tuntumaa myös materiaaliin.

Brunetti ripusti takin kaappiin ja siirsi sitten yhtä pöytänsä edessä seisovista tuoleista. Hän oli aikeissa piiloutua työpöytänsä taakse, mutta nosti sitten toisen tuolin Elisabettaa vastapäätä, joskin melko kauas. Hän riisui maskinsa, mistä rohkaistuneena myös Elisabetta riisui omansa ja taitteli sen uudelleensuljettavaan muovipussiin, jonka onki käsilaukustaan.

Nyt kun Elisabetta istui vastapäätä kasvot paljastettuina, Brunetti näki vielä selvemmin, että hänen kauneutensa oli säilynyt. Hän oli hoikempi kuin Brunettin muistoissa, ja aika oli jättänyt jälkensä silmien ympärille ja leuan alle. Katse oli tismalleen sama, jonka Brunetti muisti: tummasilmäinen, vaativa, vakaa ja täysin vailla vaivihkaista flirttiä, joka pilkahti moneen kauniin naisen katseessa.

Brunetti mietti, oliko ollut edes vähän rakastunut Elisabettaan. Luultavasti, jollain tasolla, mutta siihen aikaan asiat olivat olleet toisin, eikä hänen yhteiskuntaluokkaansa kuulunut poika olisi uskaltanut edes haaveilla Elisabettan kaltaisesta yläluokkaisesta tytöstä. Ehkä Elisabetta oli tehnyt pelin selväksi pelkällä katseellaan, tai ehkä jokin ulko-ovella sattunut tapaus oli saanut Brunettin unohtamaan ihastuksensa.

Elisabettan ääni palautti Brunettin nykyhetkeen, jossa he istuivat silmäkkäin ja tasavertaisina. ”Sinulla on mukavia työtovereita”, Elisabetta sanoi keskustelun avaukseksi. Kun Brunetti ei vastannut, hän kysyi: ”Eihän sinulla ole kiire?” Elisabettan ääntä värittävä kunnioitus tuntui Brunettista kiusalliselta.

”Minulla on aikaa vaikka kuinka: rikoksia ei näköjään tehdä enää ollenkaan.”

”Eikö se ole hyvä?” Elisabetta sanoi epämääräisesti eikä vaihtunut kysymään, miksi rikokset olivat vähentyneet. Itse asiassa Brunettin lohkaisu ei näyttänyt kiinnostavan häntä lainkaan. ”En halua häiritä.” Elisabetta tuntui melkein toivovan, että tapaaminen jäisi lyhyeksi, kuten toivoi moni muukin Brunettin keskustelukumppani Questurassa.

Elisabetta ojensi spontaanisti kätensä, ehkä aikeenaan taputtaa Brunettin käsivartta, mutta veti sen takaisin ennen kuin ehti koskettaa. Hän laski kätensä ja sitten katseensa. Kumpikaan ei puhunut.

Yhtäkkiä Brunetti muisti myöhäisen iltapäivän – hän oli ollut ehkä kolmentoista – kun hän oli tehnyt läksyjä keittiöpöydän ääressä, koska se oli ainoa tarpeeksi iso taso kirjoittamiseen, mutta puuha oli keskeytynyt, kun asunnon oveen koputettiin. Brunettin oli mentävä avaamaan, koska äiti ei ollut kotona vaan siivoamassa vuokraisännän asuntoa, niin kuin hän teki kaksi kertaa viikossa.

Brunetti pani läksynsä syrjään ja meni katsomaan, kuka ovella oli. Hän näki Elisabettan äidin, joka kantoi isoa kattilaa.

Elisabettan äiti oli pitkä, piinallisen laiha eikä kovin kaunis nainen, jonka hiukset olivat ohenemaan päin ja samanlaisella pikku nutturalla kuin Brunettin isoäidillä. Häntä ei olisi ikinä arvannut varakkaan notaarin vaimoksi – siis jos ei ollut venetsialainen ja tiennyt hänen avioliittonsa taustoja. Jokainen venetsialainen nimittäin tiesi, että hän oli erään kaupungin menestyneimmän notaarin, *notaio* Alberto Cestin ainut lapsi, ja jokainen venetsialainen oli myös kuullut, että Cestin apulainen Leonardo Foscarini oli rakastunut tyttäreeseen – niin kerrottiin – siinä